

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 25 januari 2012

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om äventyrssporter på idrottsforum.org

Läs mer om idrottsfilosofi på idrottsforum.org

Vi har på annat ställe i den här uppdateringen uppmärksammat de senaste årens tendens till att fackfilosofer filosoferar om allt möjligt, smått och stort, i populära kontexter som radio och teve, på kaféer och i terapirum, och i bokform. Vi kom därvid in på Wiley Blackwells bokserie *Philosophy for everyone*, som vid sidan av böcker om bland annat porr och cannabis också rymmer några sportböcker. Åke Nilsén, sociolog med intresse för filosofi och Extremsporter, fick en av dessa böcker, *Climbing: Because It's There* som har sammanställts av Stephen E. Schmid. Redaktören är Assistant Professor i filosofi vid University of Wisconsin-Rock County, och i sin antologi har han samlat ett gäng fackfilosofer, bland andra Kevin Krein, University of Alaska, Paul Charlton, Georgetown University, Marcus Agnafors, Linköping University, och Debora Halbert, University of Hawaii. Det har blivit 17 kapitel, av vilka vår recensent valt att särskilt lyfta fram "High Aspirations: Climbing and Self-Cultivation" av Brian Treanor, Loyola Marymount University, som på många sätt är representativ för hela antologin, i så måtto att den präglas av stor insikt, men också av en brist på utsikt. Insikten följer av filosofisk skolning och egna klättringserfarenheter, medan utsiktsbristen beror på frånvaron av referenser till forskning om klättring.

Med insikter, utan utsikter

Åke Nilsén

Högskolan i Halmstad

Stephen E. Schmid (red)

Climbing: Because It's There

242 sidor, hft.

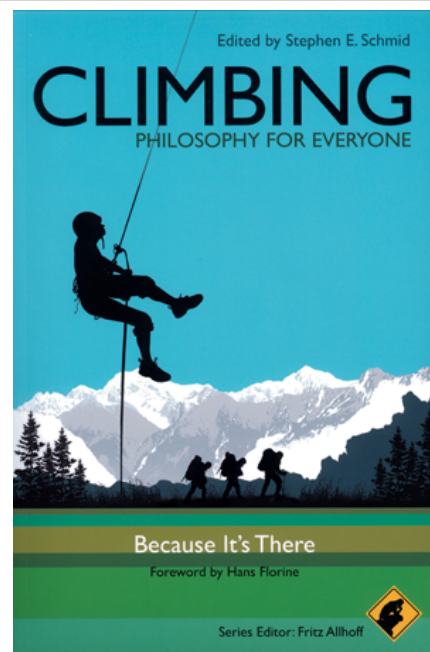
Oxford, Oxon.: Wiley Blackwell 2010

(Philosophy for Everyone)

ISBN 978-1-4443-3486-9

Allt mer forskning idag sker utifrån en nyttighetsaspekt, den skall vara användbar och motiverar sin existens och finansiering just utifrån denna aspekt. Oftast sker denna forskning på bekostnad av framför allt grundforskning men även forskning med en kritisk utgångspunkt. Denna kritiska utgångspunkt tas inte inifrån forskningsområdet, utan i något som ligger utanför och därför ger ett perspektiv på området – forskning *om* ett område. Filosofi som akademiskt ämne har inte en självklar roll i de flesta vetenskapliga sammanhang, eftersom dess relation till vetenskap främst är att problematisera olika utgångspunkter, ontologiska såväl som epistemologiska. Nyttighetsaspekten är inte helt lätt att hävda utifrån denna roll, som närmast får benämnas som forskning om. Dock har det vuxit fram eller snarare återfötts en uppgift inom vilken filosofer kan påvisa sin nyttighet: frågeställningar som uppkommer av det praktiska görandet inom olika områden. Dessa frågeställningar är oftast av etisk natur eller därtill närstående.

Antologin *Climbing: Because It's There* redigerad av Stephen E. Schmid är ett bra exempel på denna nya uppgift för filosofer. Antologin består av 17 bidrag och därtill en inledning av redaktören. Bidragen fördelar sig så jämt det går under fyra avdelningar som behandlar: legitimering av klättring som sysselsättning, klättringens självutvecklingsdimensioner, etiska frågor, samt en tematiskt mer spretig avdelning där såväl några aspekter av klätterkulturen diskuteras, som klättringens estetiska dimensioner. De filosofiska referenserna är omfattande och hämtar inspiration såväl från antiken i form av Aristoteles och Stoikerna, som från mer moderna

kontinentalfilosofier som Kant, Hegel och Nietzsche, från anglosaxiska filosofer som Locke, Bentham och John Stuart Mill, samt från samtida som Peter Singer. Därtill lånas även insikter och perspektiv från Zen-buddismen. Men talande nog för vem antologin riktar sig till finns det inget register över filosofer eller filosofiska termer, däremot över klättringstermer.

Det samlande temat för antologin får ändå sägas vara olika etiska aspekter i en något bredare mening än de traditionella etiska frågorna som med jämna mellanrum återkommer inom klättringskulturen att ta ställning till. De traditionella frågorna rör oftast olika klättringstekniker och den miljömässiga påverkan. Ett exempel på ett område som berör andra etiska aspekter är Brian Treanors bidrag ”High Aspirations – Climbing and Self-Cultivation”. Treanor tar utgångspunkt i den ofta återkommande frågan varför man klättrar, men rör sig snabbt till en omformulering: Varför bör vi klättra? Med hjälp av Aristoteles tankar kring dygder och möjligheten till ett bli en dygdig person, så konstaterar han att dygder måste uppövas, de är inte medfödda. För Aristoteles finns det en uppsättning moraliska dygder, t ex mod, generositet, ärlighet, stolthet och måttlighet. Klättring är för Treanor en utmärkt arena att utveckla dygder inom, eftersom de olika regelsystemen man klättrar efter är artificiellt skapade. De är kopplade till olika klättringsvarianter och stilar. Utan dessa olika stilar eller ideal för hur man tar sig upp för en klippa försvinner den mänskliga faktorn som avgörande och aktiviteten blir reducerad till en fråga om nivå på den tekniska utrustningen. Treanor räknar upp vilka olika dygder som bäst tränas inom de olika varianterna: Aid-klättring utvecklar problemlösande och organisering framför fysisk förmåga, sport-klättring framhäver fysisk färdighet och uthållighet framför mod, etc. Men de dygder som klättring i allmänhet utvecklar är enligt Treanor mod, ödmjukhet och vördnad inför naturen. Treanor finner förklaringen till att klättring är en så lämplig aktivitet att utveckla dygder inom i det högteknologiska samhälle vi lever i. Detta samhälle fräntar oss möjligheten att bli modiga eftersom vi inte utsätts för risker, att bli ödmjuka eftersom det inte finns gränser för vårt handlingsutrymme, samt att känna vördnad inför naturen eftersom vi reducerar den till resurser för vår teknologi. Treanors analys faller säkert många och framför allt klättrare själva i smaken. Analysen är insiktsfull – den uppmärksammar viktiga aspekter av klättring som aktivitet, men den är samtidigt påfallande naiv i relation till andra företeelser i samhället idag. Beroende på vilken position i samhället vi väljer att ta som utgångspunkt så varierar riskexponeringen i vardagslivet på ett hisnande sätt. Perceptionen av risk som något åtråvärt och karaktärsdanande är förbehållet de privilegierade, vilket givetvis återspeglas i den sociala sammansättningen av utövarna. Detsamma gäller relationen till de andra dygderna – Treanor speglar antagligen sin egen sociala situation i analysen av klättring på ett närmast genant sätt.

Vilka är antologins styrkor? Eftersom samtliga författare utom en har egna erfarenheter av klättring i olika former och omfattning är kunskapen och insikten i klättringens förutsättningar, upplevelse och följderna oantastlig. Detta i kombination med en filosofisk skolning (för de flesta av författarna) ger givetvis en tyngd åt såväl frågeställningarnas relevans, som resonemangens stringens och slutsatsernas bärkraft. Det här ger en läsare med intresse för klättring god utdelning, därtill med ett filosofiskt intresse en ytterligare guldkant.

Svagheterna då? Dessa ligger just i detta engagemang eller närheten till området, dvs klättringen. Antologin präglas å ena sidan av en stor insikt, men belastas å andra sidan av en brist på utsikt. Denna brist kan formuleras på ett annat sätt, för att återknytta till recensionens inledning: forskning om klättring lyser med sin frånvaro! Rent konkret kommer detta till uttryck genom att det i antologin finns få referenser till aktuell forskning. Detta får till följd att vissa aspekter av klättring inte uppmärksammas, helt enkelt därför att dessa endast framträder då denna aktivitet relateras till andra aktiviteter eller fenomen. Det kan vara genusaspekter, klassrelaterade fenomen, eller klättringens relation till aktuella sociala förändringsprocesser.

Därför framstår antologin som skriven för en speciell målgrupp: utövare av klättring med intellektuella intressen. Detta stämmer väl överens med det sammanhang som antologin publiceras i: en serie under titeln *Philosophy for everyone*. I serien samsas klättring med så vitt skilda teman som t ex vin, dating, porr, moderskap och faderskap. Det hela handlar om att ge argument med tyngd åt olika aktiviteter i ett senmodernt samhälle, där vår egen identitet finner sin näring i de mest skilda sammanhang. Se där, äntligen lite utsikt!

© Åke Nilsén 2012.

-
- [Köp boken från Adlibris.se](#)
 - [Kjøp boken fra Capris.no](#)
 - [Køb bogen fra Adlibris.dk](#)
 - [Buy this book from Amazon.co.uk](#)
 - [Buy this book from Amazon.com](#)